

Кузьменко В.О.,

студентка IV курсу кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Пак І.О., заслужений працівник культури України, доцент за наказом кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» м. Миколаїв, Україна

ЛІРИКО-ДРАМАТИЧНА КОМПОЗИЦІЯ ЗА МОТИВАМИ РОМАНУ ШАРЛОТИ БРОНТЕ «ДЖЕЙ ЕЙР» - «ПОДИХ КОХАННЯ»

Існують літературні твори, до яких хочеться доторкнутися, поринути гортаючи сторінки, перечитувати знов і знов тільки б відчутти вже знайомі почуття. Почуття, а за ними емоції ось що насправді приваблює читача в творах, можливість відчувати від читання те, що не відчуваєш у своєму житті, а може те що навіть і не можливо відчутти у сьогоденних реаліях нашого повсякденного існування. Все те чого не вистачає в нас ми знаходимо на сторінках улюблених книжок, ми захоплюємося героями наділеними твердими моральними принципами, сильними пристрастями, відвагою та сміливістю й у той же час зневажаємо брехливих, підступних та самовпевнених. Такі твори зацікавлюють своєрідною художньою майстерністю відображення в поєднанні з реалістичними початками з романтичних традицій. Одним з таких літературних шедеврів є роман «Джейн Ейр» - Шарлотти Бронте.

ТВОРЧЕ ПРОТИСТОЯННЯ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ ЗА РІВНОПРАВНІСТЬ ЖІНОК

Досить важливе місце в процесі розвитку англійського реалізму займає творчість Шарлотти Бронте. В своїх романах вона підвела критиці державні установи, показала правдиву картину системи освіти і положення соціально незахищених верств населення. Романи письменниці вважають варіаціями автобіографії.

Дочка провінційного багатодітного пастора рано зазнала злидні, її мати, брати і сестри померли від туберкульозу. Пансіон для сиріт допоміг отримати освіту і відкрив перед майбутньою письменницею очі на приховані жахи британського соціального життя. Вихователь вважав Шарлоту звичайною та не дуже гарною дівчинкою, вона була замкнена та мовчазлива, єдиним порятунком від сірої буденності для маленької дівчинки були книги. У 25 років її запросили працювати в школу в Брюсселі де вона закохалась в чоловіка директора, він був шляхетний, але одружений. Шарлотті довелось повернутися додому, занадто боляче було кохати того

хто ніколи не буде з тобою. Пізніше ці сюжети ми побачимо на сторінках її майбутньої книги.

Бронте пройшла через захоплення романтизмом і саме тому у її романах відчувається вплив «мистецтва образів». Письменницька діяльність Бронте розвивалась в роки найгострішої класової боротьби в Англії, у роки чартизму. Цей могутній рух був викликаний безправ'ям і убогістю робітничого класу. Ненависть до буржуазії, жаль до долі принижених, звернення до актуальних тем сучасності характеризує творчість цього часу. Шарлотта все життя відстоювала власні інтереси й намагалась довести що жінка не гірше за чоловіка, вона була сильною і всі ці характеристики відображаються в головній героїні її роману.

ІСТОРІЯ ОБРАЗУ ДЖЕЙН ЕЙР

Роман «Джейн Ейр» дивовижний, прекрасний своїм сюжетом, подіями, задумом письменниці, головна мета якої не просто продемонструвати візуальний облік героїв, а відкрити їх внутрішній світ, показати всі спектри почуттів.

Образ головної героїні – сильна, смілива, чиста дівчина, яка бореться за рівність людей, та право жінки на власний життєвий вибір (емансипацію). Роман став важливою віхою в історії боротьби за рівноправність. Джейн Ейр палка натура, носителька стихійного протесту проти будь-якого гноблення. Ще в дитинстві вона постає проти своєї жорстокої виховательки та її розпеченого сина. Їй у притулку не втрачає власного почуття справедливості, її не зламати. Після навчання вона відправилась працювати до маєтку Торнфілд вчителькою дочки господаря будинку. Перша зустріч з господарем містером Едвардом Рочестером склалась невдало, але далі їх відносини потроху розвивалися і переростали в закоханість, не дивлячись на грубість, дивність характеру й непримітну зовнішність, все ж щось манило дівчину до нього. Дух її незалежності проявився й у відносинах з коханим. Змучена почуттями, вона перша зізнається в коханні, це було нечувано, не припустимо у ті часи. Ставши нареченою коханого чоловіка вона все одно зберігає самовладання та тверезість розуму. Довідавшись, що Рочестер одружений, вона покидає маєток і скитається по довгих дорогах. Вона горда та чесна, тому між брехнею, залежністю від деспотичної хоч і коханою людини, та розлукою і злиднями, обирає друге більш близьке до її особистості.

На її спасіння у житті вона зустріла пастора Сент- Джона він допомагає та піклується про неї, але почуття кохання так і не відкрилось у її серці, тому пастор пропонує молодій дівчині шлюб без кохання, заради розрахунку. На що дівчина гнівно відмовляється, вважаючи це недопустимим, адже почуття без розуму не найкраща їжа, але й розум без почуттів, то гірка та суха їжа і не потрібна для людини. У той же час шлюб містера Рочестера привів до безвихідної трагедії яка змінила життя обох. У фіналі Джейн повертається до скаліченого, сліпого, збіднілого коханого приносячи йому розраду, а собі спокій який могла відчути тільки біля нього. Роман захоплює та вражає читача саме образом головної героїні – сміливої, натхненої, чистої та вільної, що самотньо веде боротьбу за своє існування та достоїнство.

ВІДОБРАЖЕННЯ РОМАНУ «ДЖЕЙН ЕЙР» В МИСТЕЦТВІ

Хто ще не чув про Джейн Ейр? Здається, це ім'я та історія дівчинки знайома навіть тим хто ніколи в житті не читав роман Шарлотти Бронте. За ці роки ми познайомились з цією історією у багатьох різних екранізаціях, постановках, мюзиклах. Одним із видів мистецтв який зміг яскраво відобразити роман є театр. Велика кількість постановок, мюзиклів за ці роки були відтворенні на сцені, але є кілька найбільш унікальних.

Постановка «Джейн Ейр», театру «Олд Вік» (Брістоль) на сцені Королівського національного театру у Великобританії під керівництвом постановниці Саллі Куксон. Композитором виступив Бенджи Бровер, а головні ролі зіграли Меделін Воррал та Фелікс Хейс. Нова зухвала та динамічна вистава запала в душу багатьох фанатів роману, гра акторів, передача емоційного стану персонажу, динамічна сюжетна лінія все це затримує увагу глядача від початку вистави до самого кінця.

Мюзикл «Джейн Ейр» у двох діях Кіма Брейтбурга в театрі Оперетти, у головних ролях Максим Катирев та Дарина Январина. З точки зору режисерської постанови все чудову, з задоволенням можна спостерігати за акторами які просто «живуть» на сцені. Велика увага приділяється навіть малим епізодам з книги, які можливо великої ролі не грають, але завдяки їм дуже чітко розкриваються характери персонажів. Цікаві костюми які виділяють статус та особливості кожного. В цілому від мюзиклу можна отримати масу задоволення та подивитися бачення вже знайомої історії в очах іншого постановника.

Мюзикл «Джейн Ейр» на сцені П'ятого театру, Ільдара Сакаєва, де над хореографією Ірина Горє. Головні ролі дісталися Олені Федоровой та Олександрю Боткіну. Ця постановка має багато ефектної хореографії, масових сцен героїв, цікавих сюжетних поворотів. Також Сакаєв додав багато комічних моментів, за його словами сюжету не вистачало каверзних моментів. Постановка має відхилення від оригінального сюжету, але це якраз і робить її цікавішою для сьогоднішніх глядачів.

Говорячи про роман «Джейн Ейр», неможливо не згадати чудові екранізації:

- «Джейн Ейр» 1943 року фільм військових часів, в якому унікальна роллю містера Ротчестера, яку виконав Орсон Уеллс, чудовий актор, кінозірка тих часів.
- «Джейн Ейр» серіал 1983 року, вважається найбільш популярною серед фанатів книги, майже точне відтворення сюжету, та актор Тімоті Далтон який закохав глядачів в свого героя.
- «Джейн Ейр» 1996 року режисер Франко Дзеффірееллі та актриса Шарлотта Генсбур створили найемоційнішу версію фільму, найкращу екранізацію.
- «Джейн Ейр» 2011 року цікава кінокартина Майкла Фассбендера, вважається недооціненою глядачами, але все ж варта уваги всіх шанувальників твору. Зачаровує акторською грою та музикальним супроводом.

Роман можна вважати універсальним для багатьох видів мистецтва, адже не дивлячись на плин часу митці продовжують звертатися до нього і сьогодні, та розкривати глядачам твір з різних боків.

РОЗКРИТТЯ РОМАНУ «ДЖЕЙН ЕЙР» ШАРЛОТТИ БРОНТЕ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ТА ФІЛОСОФСЬКИЙ ВПИВ НА ГЛЯДАЧА

Роман Шарлотти Бронте вважається соціально-психологічним з елементами реалізму тих часів, емоційність та тяжкі переживання героїв, всі ці моменти, окрім звісно самої хореографії, є основою при постановці хореографічного номеру за мотивами твору. Всі почуття допоможуть донести не тільки костюми, декорації, та емоції, але й тіло, рухи та взаємодія між героями.

Хореографія постановки відрізняється стриманістю та ніжністю, всі рухи героїв вишукані, повільні за рахунок використання класичної хореографії в поєднанні з сучасним стилем - контемпорарі. Класичні оберти доповнюються сучасними позиціями рук, а сучасні підтримки між партнерами доповнюються класичними нотками. Поєднання двох стилів дає можливість показати витонченість тих років, але додати родзинку у хореографію сучасними елементами. В цій постановці за рахунок костюмів не буде партерних рухів, зате буде багато повітряних підтримок. За допомогою контемпору танцівники зможуть відтворити душевний біль тілом: перетікання тулуба, скручення, робота з діафрагмою, зігнуті ноги та руки, прикривання лица, різкі відвертання, відштовхування партнера, біг, кроки та похитування, за рахунок цього можна донести до глядача певні почуття без слів та емоцій.

У багатьох відображеннях Джейн Ейр на сцені використовується саме класична хореографія, в сценах головних героїв вона стримана, має багато ніжних рухів між партнерами, але у масових сценах рухи швидкі, багато стрибків, обертів, змінення малюнку. Це використовується для виділення контрасту між головними персонажами які живуть у своєму світі та всіма іншими.

Шарлотта Бронте зробила твір над сенсом якого можна міркувати сторіччя і кожен знайде свій, побачить сюжет, пояснить дії та слова героїв по своєму. І це чудово, адже із безлічі творів є занадто мало тих, що змусять людину міркувати та відчувати. Є лиш одне на чому зійдуться більшість шанувальників «Джейн Ейр», головне залишатися собою, відстоювати свою правду та не дозволяти нікому керувати твоїм власним життям.

Список використаних джерел:

- 1.Бронте Ш. Джейн Ейр: роман. – пер. з англ. післям. Т. Денисової / Шарлотта Бронте. – К. : Дніпро, 1987. – 459с.
- 2.Назаренко Н. Типологічні подібності в творах сестер Бронте та українських письменниць другої половини ХІХ століття / Надія Назаренко // Вісник Львівського університету. – 2012. – Вип. 20. Ч. 1. – С. 286 – 292.
- 3.Наливайко Д. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: підручник. / Д. С. Наливайко, К. О. Шахова – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 416с.